

บทความวิจัย

การจัดการการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวของจังหวัดยะลา
Communication management for raising children in Yala Province

ศิริวรรณ เจียรชัชวาลวงศ์¹

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 10 ตุลาคม 2565

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 23 ตุลาคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 3 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลา 2) ศึกษารูปแบบการจัดการการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา 3) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา วิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลาปัจจัยภายในบุคคล ครอบครัวมีอายุระหว่าง 33-45 ปี เป็นเพศหญิง 7 คน เพศชาย 3 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน ปวส. จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 15,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่จะสื่อสารด้วยการนั่งพูดคุยกัน และสื่อสารผ่านโทรศัพท์และสื่อออนไลน์ ปัจจัยภายนอกบุคคล พบว่าเป็นครอบครัวเดี่ยวจำนวน 8 ครอบครัว ครอบครัวขยาย 2 ครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้เวลาตอนเย็นหลังเลิกงาน ในการพูดคุยเพื่อสอบถามปัญหา พุดจาหยอกล้อกัน และครอบครัวที่ให้การสัมภาษณ์เป็นครอบครัวชาวไทยพุทธ จำนวน 7 ครอบครัว เป็นชาวมุสลิม 3 ครอบครัว 2) รูปแบบการจัดการการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา ใช้รูปแบบการสื่อสารแบบประนีประนอม รูปแบบปกป้อง และรูปแบบเปิดเสรี ตามลำดับ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา พบว่า แต่ละครอบครัวใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมากขึ้น แต่การพูดคุยแบบเผชิญหน้าลดลง

คำสำคัญ: การสื่อสาร อบรมเลี้ยงดูลูก จังหวัดยะลา

Abstract

This research aims to study 1) the communication environment within families in Yala province, 2) the communication management patterns for parenting in families in Yala province, and 3) the problems and obstacles in communication for parenting in families in Yala province.

This qualitative research employed in-depth interviews, group discussions, and observations. The key informants were 10 parents, selected through purposive sampling. Research tools included in-depth interview guidelines and content analysis. The findings revealed that:

¹ ดร. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจและนวัตกรรมสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

1) the communication environment within families in Yala province consists of individuals aged between 33-45 years, with 7 females and 3 males, primarily holding bachelor's degrees (3 individuals), diplomas (4 individuals), or high school diplomas (3 individuals), with an average family income of 15,000 Baht per month. Communication mainly occurs through face-to-face conversations, telephone calls, and online media. External factors revealed that there were 8 single families and 2 extended families. Most communication occurs in the evenings after work, focusing on discussing problems and maintaining family cohesion. Interviews were conducted with 7 Thai Buddhist families and 3 Muslim families. 2) The communication management patterns for parenting in families in Yala province adopt negotiating, protecting, and open communication styles, respectively. 3) Problems and obstacles in communication for parenting in families in Yala province show an increasing reliance on communication technology, yet face-to-face conversations have decreased.

Keywords: Communication, Parenting, Yala province

บทนำ

สภาพการณ์ของครอบครัวไทยในปัจจุบัน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนมาก ทำให้เกิดปัญหาสังคมไม่น้อย สาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการแพร่ขยายของกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งประกอบด้วย วิธีการผลิตแบบใหม่ ความทันสมัย เสรีภาพส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ทำให้การทำงานกลายเป็นอิทธิพลจากภายนอกที่สำคัญมากที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อสื่อสารในครอบครัว ปกติแล้วหน้าที่เลี้ยงดูเด็กเป็นของแม่ แต่จากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม ทำให้โครงสร้างหน้าที่ของครอบครัวเปลี่ยนแปลง แม่มีบทบาททางสังคมมากขึ้นบทบาทหน้าที่เดิมที่เคยดูแลบ้านและการเลี้ยงดูบุตรลดลง (Keith Cox, 1993) ผลจากการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ จากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้การใช้เวลาในการสื่อสารและการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวลดลงมาก เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาที่หาทางออกด้วยการสื่อสารกับบุคคลอื่น ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเกิดความห่างเหิน

ผลการสำรวจของ ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2565) พบว่า กิจกรรมหลักของคนไทยใน 1 วัน ให้เวลาการดูแลตัวเองสูงถึง 12.1 ชั่วโมง ใช้ในการทำงานและการเรียน 6.3 ชั่วโมง และทำกิจกรรมเชิงสังคมวัฒนธรรมหรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

การพบปะสังสรรค์ ทำงานอดิเรก การใช้เวลากับสื่อต่าง ๆ วันละ 3.6 ชั่วโมง แต่ใช้เวลาในการดูแลและบริการสมาชิกในครัวเรือนแค่เพียง 2.7 ชั่วโมง

ทิศทางการพัฒนาสถาบันครอบครัวได้ปรากฏในนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2557 – 2564 ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “สถาบันครอบครัวเป็นเป้าหมายหลักของประเทศที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และสมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” โดยเน้นถึงพันธกิจส่งเสริมให้ครอบครัวมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของครอบครัวให้ทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมั่นคง ส่งเสริมให้ครอบครัวมีหลักประกันความมั่นคง และได้รับสวัสดิการครอบครัวขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง พัฒนากลไกและเครือข่าย การทำงานด้านครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ทิศทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาประชากรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารคือ การกำหนดเป้าหมายในการสื่อสาร สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร และการวางแผนการสื่อสาร ซึ่ง สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2550) กล่าวว่า ขบวนการจัดการการสื่อสารนั้นสามารถพิจารณาออกได้เป็น 4 กลุ่มคือ 1) สภาพแวดล้อม 2) ปัจจัยเข้า 3) กระบวนการแปรเปลี่ยน 4) ปัจจัยออก ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ว่าสามารถนำมาใช้กับการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกของครอบครัวไทยได้ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร ได้แก่ บรรยากาศในครอบครัว บรรยากาศในการสื่อสาร กิจกรรมในการสื่อสาร 2) รูปแบบการสื่อสาร Schramm Wilbur (1973) ได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไว้ 4 แบบ ได้แก่ แบบเปิดเสรี แบบประนีประนอม แบบปล่อยปะละ และแบบปกป้อง 3) วิธีการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารด้วยวัจนภาษา และการติดต่อสื่อสารด้วยอวัจนภาษา 4) เป้าหมายในการสื่อสาร ได้แก่ การแก้ไขความขัดแย้ง การหาทางออก และการแสดงความคิดเห็น จากข้อมูลข้างต้นจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้การจัดการการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาครอบครัวโดยใช้การจัดการการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาการสื่อสารในครอบครัวและในสังคม ซึ่งแต่ละครอบครัวนั้นมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านอาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา หากเลือกการสื่อสารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เวลา และสถานที่ ก็จะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวได้ การจัดการการสื่อสารสามารถดำเนินการได้โดยสมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถสื่อสารเพื่อปรับความเข้าใจและลดปัญหาความขัดแย้ง การเลี้ยงดูเด็กเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของครอบครัวที่จะอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ชัดเภาลความเป็นมนุษย์ ให้ความรักช่วยเหลือเกื้อกูล ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้กับสมาชิกในครอบครัว

Schramm Wilbur (1973) กล่าวว่า ครอบครัวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความรัก ความเข้าใจ และสร้างสายใยสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนไว้ด้วยกัน ครอบครัวจึงเป็นเสมือนแหล่งที่พึ่งพาพิทักษ์ แหล่งให้ความรักและความอบอุ่น การสร้างพื้นฐานที่ดีของสังคมจะช่วยเสริมสร้างความสำเร็จ ความราบรื่น ความมั่นคง และความเป็นปึกแผ่นแก่ประเทศชาติ และคุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งประสบการณ์จากการอบรมเลี้ยงดู

ส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นมากกว่าการสื่อสารที่ได้รับจากที่อื่น การสื่อสารจึงเปรียบเหมือนกระบวนการสำคัญของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเรียนรู้

Paul et al. (1984) กล่าวว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในครอบครัวมาจากคุณภาพของการสื่อสารภายในครอบครัว โดยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว จะมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพของสมาชิก การสื่อสารที่เหมาะสมจึงอาจช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

เกอร์แวง อังถึงโน (Galvin and Brommel, 1996) พบว่า ความสามารถในการสื่อสารด้วยการฟังจะเป็นตัวชี้ว่าครอบครัวมีความสุข ทุกคนสามารถรับฟังและตอบสนองกันและกัน และการให้ความสำคัญกับสิ่งที่แสดงออกด้วยภาษาท่าทางที่ไม่ใช่คำพูด สมาชิกต้องให้ความเคารพในสิทธิส่วนตัว โดยหลีกเลี่ยงประโยคคำพูดที่ทำให้คนอื่นเสียหน้า

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก จึงเป็นปรากฏการณ์สำคัญในชีวิตครอบครัวสมัยใหม่ของสังคมไทย ผลของการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้สร้างปัญหากระทบกระเทือนให้กับครอบครัวหลายประการ โดยสังคมสร้างสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่แทนครอบครัว ผลคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดความกดดัน เพราะความร่วมมือที่เคยมีระหว่างสมาชิกในครอบครัวต้องกลับมาอยู่ภายใต้การดูแลของสังคม เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาให้การอบรมลูก สามี ภรรยา ต้องร่วมมือกับสังคมภายนอกในการประกอบอาชีพ ความห่างเหินระหว่างพ่อแม่ ลูกมีมากขึ้น การเลี้ยงดูอบรมลูกภายใต้ สภาวะที่พ่อแม่มีเวลาไม่เพียงพอ นอกจากจะทำให้ลูกขาดการรับแบบความประพฤติจากพ่อแม่แล้ว ค่านิยมที่เด็กได้รับจากหน่วยสังคมภายนอกยิ่งอาจขัดกัน ทำให้การเติบโตของเด็กมีปัญหาอันนำไปสู่ความแตกร้างในครอบครัว

การวิจัยนี้จึงกำหนดรูปแบบการวิจัยเพื่อศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว และจะทำให้เข้าใจรูปแบบ เนื้อหา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารในครอบครัวปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลา
2. ศึกษาแบบการจัดการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา
3. ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรม(แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

1. แนวคิดการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้าใจและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ล้วนแล้วแต่ใช้การสื่อสารเป็นสื่อช่วยในการแลกเปลี่ยนความรู้สึนึกคิด ดังนั้นการมีทักษะการสื่อสารที่ดีจะทำให้ผู้นุญษมีความพร้อมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมให้มีความสุข

การสื่อสารคือกระบวนการของการถ่ายทอดสาร จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร

เดวิด เบร์โล (Berlo 1960) กล่าวถึง การสื่อสารว่าเมืองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ผู้ส่งสาร
- 2) สารหรือเนื้อหา
- 3) ช่องทางการสื่อสารให้ผู้รับได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 4) ผู้รับสาร

1. ผู้ส่งสารหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้ออกไปเป็นสัญญาณ สัญลักษณ์ กิริยาท่าทางซึ่งเบร์โลเห็นว่า การสื่อสารจะสำเร็จได้ ผู้ส่งสารต้องมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จคือ การมีทักษะสื่อสารที่ดี มีความรู้ที่ดี มีทัศนคติที่ดี รวมถึงมีระบบสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด รูปแบบวิธีการสื่อสารของผู้ส่งสารที่จะส่งออกไป

2. สารคือความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึกที่ประกอบไปด้วย รหัสสาร เนื้อหาของสาร การจัดเรียงลำดับสาร องค์ประกอบย่อยของสาร และโครงสร้างของสาร

3. ช่องสารที่ใช้ในการถ่ายทอดสาร ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส ในการส่งและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ

4. ผู้รับสาร จะต้องมีความรู้ลักษณะในด้านสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร มีความรู้รวมถึงทัศนคติที่มีผลต่อความสำเร็จในทางการสื่อสารได้แก่ ทัศนคติต่อตนเอง ต่อเนื้อหาสาร และต่อตัวผู้ส่งสาร

ทักษะการสื่อสารที่สำคัญประกอบไปด้วย การฟัง การอ่าน การเขียน การพูดและการสัมผัส การสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การสื่อสารเป็นได้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ หากสามารถทำความเข้าใจและการใช้การสื่อสารอย่างถูกต้องจะก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

2. การสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารมีอิทธิพลต่อบุคคลที่ทำให้เกิดความสุข หรือนำมาซึ่งความทุกข์ก็ย่อมได้ การสื่อสารที่ดีสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว องค์ประกอบของการสร้างความสัมพันธ์มีดังนี้

2.1 การฟัง

การฟังเป็นคุณสมบัติของการสื่อสารที่ควรมี เพราะการฟังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครอบครัว การฟังที่ดีทำได้โดยตั้งใจฟังเพื่อที่จะได้รู้ว่าอีกฝ่ายต้องการสื่อความหมายอะไร เช่นการรับฟังและร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้พูดด้วยการรับฟังอย่างตั้งใจ และจะนำไปสู่ความเข้าใจอกเข้าใจสู่สถาบันครอบครัว

2.2 การสรุปเนื้อหา

ในการสนทนา เมื่อฟังแล้วผู้รับสารและผู้ส่งสารจะได้มีความเข้าใจระหว่างกันและสามารถที่จะสรุปเนื้อหาที่พูดคุยได้ว่า เข้าใจตรงกันหรือไม่อย่างไร การสรุปจะช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการหรือความหมายที่อีกฝ่ายต้องการสื่อให้รู้ และช่วยลดการเข้าใจผิดหรือความเคลือบแคลงสงสัยจากการที่คิดไปเองว่าอีกฝ่ายมีความคิดเห็นอย่างไร มีความถูกต้องชัดเจนมากน้อยเพียงไร

2.3 การสื่อสารเนื้อหา

เป็นการกล่าวข้อความที่อีกของผู้รับสารอีกครั้ง เพื่อให้ผู้ส่งสารได้ทบทวนความคิดใหม่อีกครั้งว่าสิ่งที่พูดออกมานั้นตรงกับความรู้สึก หรือตรงกับความต้องการจริง ๆ การเลือกเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายจะทำให้การสื่อสารมีความกระชับรวดเร็วสื่อความความที่ตรงตามประเด็น

2.4 การสำรวจอารมณ์และความรู้สึก

ในช่วงที่ทำการสื่อสารผู้รับสารและผู้รับสารจะต้องสื่อสารความหมายด้วยภาวะอารมณ์ที่เป็นมิตร ครอบครัวจะลดความขัดแย้งได้หากใช้สติและความถูกต้องในศีลธรรมจรรยามาพูดคุย การสื่อสารที่ดีจะต้องอยู่ในภาวะอารมณ์ที่ไม่ขุ่นมัวและ การพูดทุกครั้งก่อนที่จะสื่อสารจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

2.5 ความชัดเจน

นอกจากการสื่อสารที่เป็นมิตร และการถ่ายทอดความรู้สึกระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารแล้ว ผู้พูดทั้งสองฝ่ายต้องสร้างความชัดเจนในการสื่อสารเช่น ความต้องการของผู้พูดต้องการที่จะสอน หรือตักเตือนสิ่งใดเรื่องใด กับคนในครอบครัว เช่น ประารถนาที่จะรับประทานอาหารเย็นอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากันเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา รวมถึงพูดคุยสารทุกข์สุขดิบของคนในครอบครัว

2.6 การกล่าวชม

ทุกครั้งของการสื่อสารหากสามารถที่จะกล่าวชื่นชมและให้ความสำคัญต่อผู้รับสารและผู้ส่งสารจะส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ระยะยาว โดยปกติครอบครัวเดี่ยวจะมีเวลาสื่อสารมากกว่าครอบครัวขยาย

2.7 การกล่าวคำขอบคุณ และการขอโทษ

การแสดงความรู้สึกและการแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ต่อคนในครอบครัวมักจะเป็นเรื่องที่มีองข้าม หากครอบครัวให้ความสนใจและใส่ใจในเรื่องคำพูดรู้จักพูดคำขอบคุณและแสดงความเสียใจในเรื่องเล็กน้อย และทำงานเป็นนิสัยครอบครัวก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านช่องว่างของความเจ็บหรือความเหินห่างได้

2.8 การให้ความช่วยเหลือ

เป็นการสื่อสารที่แสดงออกถึงน้ำใจที่ทมิให้กับคนในครอบครัว โดยเฉพาะในภาวะวิกฤติหรือช่วงเริ่มมีปัญหาเล็กน้อย ความสัมพันธ์จะขยายตัวได้ง่ายและคนในครอบครัวกล้าที่จะสื่อสารกันมากขึ้น

3. แนวคิดโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว

แนวคิดโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 หรือประมาณปลายปี ค.ศ. 1930) โดยได้รับอิทธิพลจากกลุ่มนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเน้นเรื่องโครงสร้างและหน้าที่ของระบบครอบครัว ได้แก่ แรดคลิฟ – บราวน์ (A.R.adcliffe – Brown) มาลินอฟสกี (B.Malinowski) พาร์สัน (Talcott Parson) และ เดอร์ไคม์ (Durkheim)

ส่วนหน้าที่ของครอบครัว (Family function) คือการทำกิจกรรมหรืองานที่สมาชิกในครอบครัวได้กระทำตามบทบาทหรืออยู่ในสถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตครอบครัวไปได้อย่างราบรื่น ครอบครัวจะมีหน้าที่สำคัญต่อสมาชิกเพื่อการตอบสนองความต้องการของคนในครอบครัว และยังมีหน้าที่ของครอบครัวต่อสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมในการทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น ครอบครัวจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดี เพื่อช่วยให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิก การสื่อสารเป็น

กระบวนการร่วมรับรู้ข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึก ของบุคคลและผู้อื่น และเป็นวิธีทางที่จะทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น การสื่อสารอาจเป็นการใช้ถ้อยคำหรือไม่ใช้ถ้อยคำประกอบกันไปก็ได้ ครอบครัวที่มีการสื่อสารที่ดีจะสามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดี เพราะการสื่อสารที่ดีจะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจ ยอมรับความคิดเห็นและเหตุผลที่แตกต่างกัน ปรับพฤติกรรมเข้าหากันได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีความราบรื่นในการดำเนินชีวิตครอบครัว แต่ถ้าครอบครัวมีการสื่อสารไม่ดี เกิดความไม่เข้าใจกัน ระวัง ไม่มั่นใจ ไม่สามารถปรับพฤติกรรมเข้าหากันได้ เพราะสมาชิกไม่สามารถบอกให้ฝ่ายหนึ่งรู้ถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของครอบครัว และอาจทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวขึ้นได้

4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

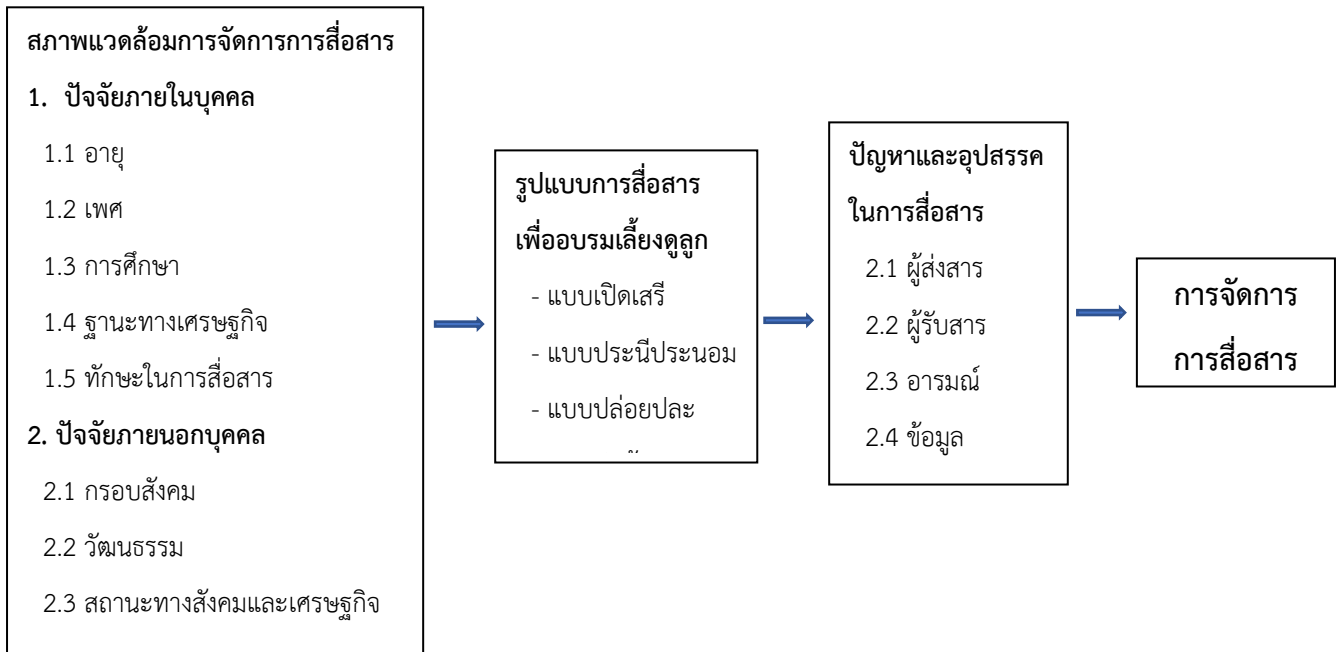
1. การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดเสรีคือ ลักษณะพฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ ลูกนั้น ไม่ได้เน้นหรือยึดถือทั้งกรอบหลักใด คือ เป็นไปอย่างอิสระเสรี ไม่มีกรอบหรือแนวทางที่เป็นแบบอย่างว่าลูกจะต้องเชื่อฟัง คล้อยตามความคิดเห็นตามคำสั่งสอนของพ่อ แม่ และผู้ปกครองหรือห้ามไม่ให้โต้เถียงขัดแย้ง ในขณะที่เดียวกันเด็กจะไม่ได้รับคำแนะนำหรือสนับสนุนจากพ่อแม่ให้กล้าเปิดเผยตัวเองหรือกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย

2. การสื่อสารในครอบครัวแบบแบบประนีประนอมเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ คือรูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับสังคม ประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งปลูกฝังกันมาเป็นลำดับแรก ในขณะที่ยึดถือหรือให้ความสำคัญต่อเรื่องของความคิด ความถูกต้องของเนื้อหาและข้อเท็จจริงที่สื่อความกันนั้น เป็นอันดับรอง การสื่อสารในเช่นนี้จะแสดงให้เห็นได้จากการที่เด็กจะถูกสอนให้เชื่อฟังคล้อยตามผู้ใหญ่ เพื่อที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว หรือติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและราบรื่น เด็กจะถูกสอนไม่ให้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งโต้เถียง แม้ในความคิดของตนเองจะไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่ถูกต้องก็ตาม

3. การสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยปละ คือรูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญในการให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดที่เป็นของตัวเองและการแสดงออก แม้ความคิดเหล่านั้นจะแตกต่างกัน ลักษณะที่สังเกตได้ก็คือเด็กจะถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักมีแนวความคิดใหม่ ๆ และกล้าที่จะแสดงออกโดยการอภิปราย ถกเถียงในประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ในสถานการณ์รอบตัวกับบุคคลอื่น ๆ รู้จักกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง โดยไม่ต้องกลัวว่าความคิดที่ขัดแย้ง ไม่ตรงกับพ่อแม่จะทำให้พ่อแม่ไม่พอใจ หรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและโดยไม่ต้องห่วงพะวงยึดติดอยู่กับสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีเท่าใด คือ ให้ความสำคัญกับการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การคล้อยตาม ความสามัคคีกลมเกลียว เป็นเรื่องราวลงไปเฉพาะเรื่องที่เด็กให้ความสำคัญ

4. การสื่อสารในครอบครัวแบบปกป้องมีลักษณะพฤติกรรมการสื่อสารที่ประคบประหงม ห่วงใยเอาใจใส่มาก และผู้ใหญ่จะไม่ให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจเป็นสำคัญ แต่ลักษณะเด่นของการเลี้ยงดูรูปแบบนี้คือเด็กจะรู้จักพัฒนาความคิดเห็นที่เป็นของตนเองและการแสดงออก แม้ความคิดเหล่านี้จะแตกต่างกันก็ตาม

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 1 สภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาขยายผลการศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)
 - (1) ประชากร ได้แก่ พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองในจังหวัดยะลา
 - (2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูและพัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามและแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะรายกรณี (case study) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สำหรับพ่อ/แม่หรือผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ปกครองประกอบด้วย ชื่อ เพศ อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ การอยู่อาศัย การทำงานเพื่อสังคม ลักษณะของกิจกรรมที่ทำ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด

2) สมุดจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้สมุดจดบันทึกในการบันทึกข้อความ ควบคุมไปกับการใช้เทปบันทึกเสียง โดยทำการขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างก่อนทุกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษานั้น ผู้วิจัยดำเนินการตาม ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่ผู้อื่นได้เรียบเรียงไว้ที่เกี่ยวกับการจัดการการสื่อสารเพื่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากเว็บไซต์ และ ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยนักวิจัยร่วมดำเนินการในการช่วยประสานงาน จดบันทึก และบันทึกเทป โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บข้อมูลดำเนินการด้วยวิธีสัมภาษณ์ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยให้เกิดความไว้วางใจกับกลุ่มตัวอย่างก่อน จากนั้นจึงจะสัมภาษณ์ โดยมีการจดบันทึกพร้อมกับการบันทึกเทป ใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์พร้อมจดบันทึก ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ได้ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ส่วนการถอดเทปการสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้คำตอบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

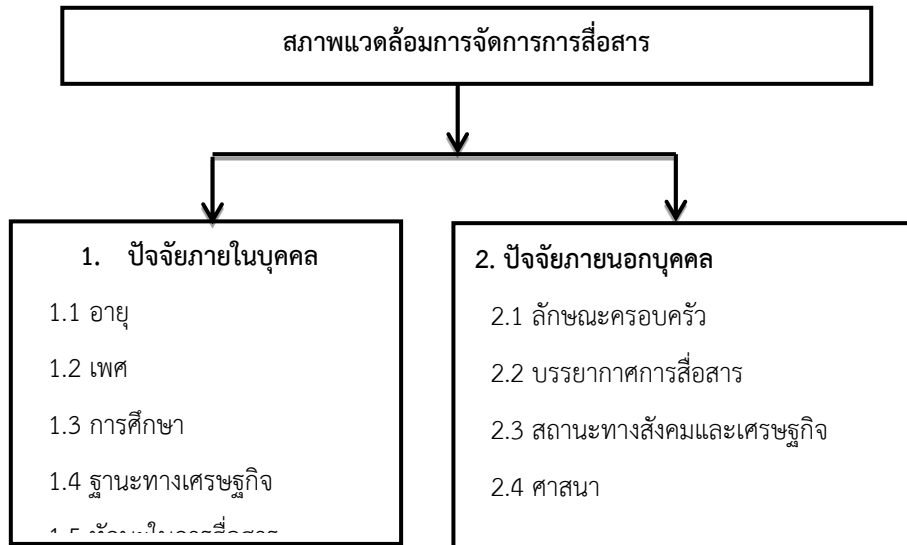
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) จัดระบบข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่มาอ่านทานข้อมูล เขียนบันทึกประกอบเพื่อสรุปข้อมูลที่ได้รับ
- 2) แปลความ สร้างข้อสรุป และวิเคราะห์สรุปผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย 1 สภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลา

ภาพที่ 2 สภาพแวดล้อมทางการสื่อสารในครอบครัวของจังหวัดยะลา

ปัจจัยภายในบุคคล จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 33-45 ปี เป็นเพศหญิง 7 คน เพศชาย 3 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน ปวส. จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 25,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่จะสื่อสารด้วยการนั่งพูดคุยกัน ถ้าหากไม่ได้พบกันจะสื่อสารผ่านโทรศัพท์และสื่อออนไลน์

ปัจจัยภายนอกบุคคล จากการศึกษาพบว่า เป็นครอบครัวเดี่ยวจำนวน 8 ครอบครัว ครอบครัวขยาย 2 ครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้เวลาตอนเย็นหลังเลิกงานในการพูดคุยเพื่อสอบถามปัญหาต่าง ๆ และพูดคุยหายอกหล่อนกัน ครอบครัวที่ได้ให้การสัมภาษณ์เป็นครอบครัวชาวไทยพุทธจำนวน 7 ครอบครัวเป็นชาวมุสลิม 3 ครอบครัว

ภาพที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูก

ผลการวิจัย 1 รูปแบบการสื่อสารเพื่ออบรมเลี้ยงดูลูก

รูปแบบการสื่อสารแบบเปิดเสรี

“ผมเลี้ยงลูกแบบสบายๆ มีอะไรก็พูดคุยกัน ส่วนใหญ่จะคุยกันทุกเรื่อง ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่อง การทะเลาะเบาะแว้ง เราเป็นครอบครัวเล็ก ๆ เลี้ยงลูกมาก็คาดหวังอยากให้ลูกเป็นคนดีในสังคม”

(ผู้ปกครองที่ 1 สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2564)

“เมื่อก่อนสมัยที่แม่เลี้ยงพี่มา แม่จะบังคับให้ทำโน่นทำนี่ ซึ่งพี่มองว่าลูกบังคับ พอมีลูกเองเราก็เอา ประสบการณ์ตรงนั้นมาปรับ เพื่อที่จะให้ลูกของเราอยู่ในครอบครัวแบบไม่อึดอัด ถามว่า ตอนนี้ ลูกเป็นยังไงบ้าง ลูกทั้งสองคนของพี่ก็ช่วยเหลืองานที่บ้านดี ถ้ามีปัญหาอะไรเขาจะถามแม่ มากกว่าพ่อ”

(ผู้ปกครองที่ 2 สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2564)

รูปแบบการสื่อสารแบบประนีประนอม

“ปกติลูกจะเล่าให้แม่ฟังทุกเรื่อง เช่นว่า วันนี้ทำอะไรไม่ดีที่โรงเรียน มีเพื่อนมาแกล้ง หรือแกล้ง เพื่อน บางเรื่องก็ปลอบโยน จะไม่ตำหนิตัวว่าลูก แต่จะค่อยๆบอกให้คิดถึงใจเราใจเขา”

(ผู้ปกครองที่ 4 สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

“พ่อแม่แทบจะไม่ดุคำและพูดจากับลูกด้วยเสียงแข็ง ส่วนใหญ่จะพูดคุยกันแบบมีเหตุผล เปิดอก คุยกัน พ่อสามารถคุยได้กับลูกสาวและลูกชาย ไม่ได้แบ่งว่าลูกสาวต้องคุยกับแม่ ลูกชายต้องคุย กับพ่อ เวลาสอนลูกจะยกตัวอย่างให้ลูกฟังแล้วให้ลูกๆคิดตาม ลูกๆก็จะยอมรับฟังความคิดเห็นนั้น”

(ผู้ปกครองที่ 5 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

“ถ้ามีอะไรที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง ไม่ดีก็เตือนกันตรง ๆ อะไรไม่ดีก็บอกว่าอย่าไปทำ ที่บ้านจะแบ่ง หน้าที่กันทำงาน ลูกสาวจะกวาดบ้านทุกวัน แต่ลูกชายจะชอบล้างจาน มีบ้างที่ลูกทะเลาะกัน เราก็จะถามนะว่า อะไร ทำไม่ พยายามบอกให้พี่ดูแลน้อง ให้รักและสามัคคีกันเพราะมีกันแค่ สองพี่น้อง”

(ผู้ปกครองที่ 6 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

ลูกชายคนโตค่อนข้างจะมีเหตุผล พูดน้อย แต่มั่นใจในตัวเอง คิดก่อนทำ ที่บ้านผมส่วนใหญ่สอน ให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ สอนเรื่องระเบียบวินัย พูดกันด้วยเหตุผล อยากรู้ได้อะไร อยากรู้อะไร ก็จะขออนุญาตก่อนซื้อ”

(ผู้ปกครองที่ 9 สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

รูปแบบการสื่อสารแบบปกป้อง

“กับลูกสาวจะไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกันเท่าไร น้องเขาเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว อีกอย่างนาน ๆ น้องจะ กลับบ้านมา ช่วงหลังน้องจะติดเพื่อนติดแฟน กับแม่คุยกันน้อยลง บางครั้งก็ยอมลูกเพราะ เราก็ค้าขาย แต่ก็คอยสังเกตพฤติกรรมเรื่อย ๆ ไม่ได้ปล่อยเฉยนะ

(ผู้ปกครองที่ 3 สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

“หลานชายตอนนี้เริ่มเป็นวัยรุ่น ตั้งแต่ตาเกษียณตามีเวลาให้กับหลานเยอะนะ แม่เขาจะไม่ค่อยมีเวลาเลี้ยงดู เราเหมือนเป็นพ่อไปเลย สอนให้เด็กช่วยเหลือตนเอง สอนให้กล้าแสดงออก แต่ถ้าเขาไม่ทำตามก็ไม่ได้ตำว่า ดี ไม่อยากเห็นหลานงอนด้วย”

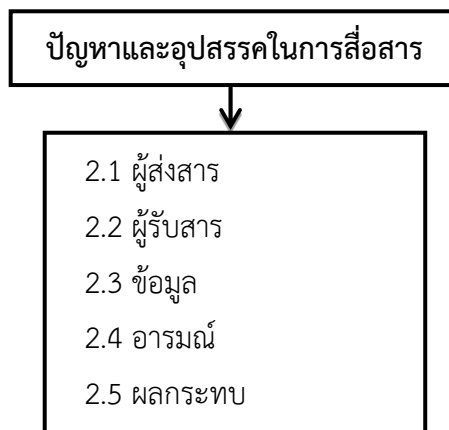
(ผู้ปกครอง 7 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

“พ่อแม่เขาตามใจมาตั้งแต่เล็ก ๆ เจ้าเอกก็เลยดี้อและเอาแต่ใจตนเอง เป็นเด็กที่ชอบเถียงผู้ใหญ่ เราเองก็คอยสั่งสอน เตือนๆ เขาไม่ได้เป็นที่เกรงแค่เอาแต่ใจตนเองและชอบเล่นเกมตลอด”

(ผู้ปกครอง 8 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

“ลูกสาวติดเพื่อนมาก และเราไม่ค่อยมีเวลาว่าง ช่วงโควิด น้องจะอยู่บ้านกับยาย ส่วนพี่ก็ไปทำงานที่บริษัท แต่คนละตำบล เขาก็เจอลูกตอนตื่นนอน และเจออีกครั้งตอนค่ำ มีเวลาอยู่กับลูกน้อย ดินะที่ยายช่วยดูแล ฝนจะติดเล่นเกมออนไลน์ ช่วงโควิดเสาร์อาทิตย์นี้เล่นหนักมาก ไม่รู้จะทำยังไงเหมือนกัน แต่เราก็สบายใจเพราะน้องไม่ได้ออกเกรนอบ้าน อย่างน้อยก็ยังอยู่ในสายตาผู้ใหญ่”

(ผู้ปกครอง 10 สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

ภาพที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร

ผู้ส่งสาร	เนื้อหาสาร	อารมณ์	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
ครอบครัว 1 (พ่อ)	รายได้	ผู้ปกครองทุกท่านให้	ลูก	- ตั้งใจเรียน
ครอบครัว 2 (แม่)	การศึกษา	ความเห็นว่าเป็นเวลาที่คุย	ลูก	- ช่วยเหลือตนเองได้ดี
ครอบครัว 3 (แม่)	เวลา	กับบุตรหลานตนเอง จะ	ลูก	- ดี
ครอบครัว 4 (แม่)	ค่าใช้จ่าย	คุยในช่วงเวลาที่อารมณ์	ลูก	- มีความรับผิดชอบ
ครอบครัว 5 (แม่)	ความห่างเหิน	ดี มีสติ ไม่มีความโกรธ	ลูก	- มั่นใจในตนเอง
ครอบครัว 6 (แม่)	เวลา	โมโหหรือมีอารมณ์	ลูก	- กล้าแสดงออก
ครอบครัว 7 (ปู่)	ค่าใช้จ่าย	หงุดหงิด	หลาน	- ดี
ครอบครัว 8 (ยาย)	การใช้เวลาว่าง		หลาน	- ขึ้น้อยใจ
ครอบครัว 9 (พ่อ)	การศึกษา		ลูก	- ปรับตัวได้ดี
ครอบครัว 10 (ย่า)	การคบเพื่อน		ลูก	- พุดน้อย

“ ผมว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบที่เป็นอยู่ สามารถทำให้ลูกมีความสุขได้ เพราะที่ผ่านมา น้องก็ไม่ได้เป็นเด็กเกเร ตั้งใจเรียน จากผลการเรียนที่ผ่านมา น้องก็ได้คะแนนระดับต้นๆของห้อง ผมไม่ได้กังวลอะไรและไม่ได้มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เราถูกเลี้ยงมาแบบไหน เราก็สอนลูกไปแบบนั้น โดยรวมถือว่าไม่มีอะไรที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการเลี้ยงดูลูก ”

(ผู้ปกครองที่ 1 สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2564)

“ ก็พยายามจะพูดคุยกับลูกทุก ๆ วัน เด็กสมัยนี้เขาจะคุยกับมือถือเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ภูมิใจนะ เพราะน้องช่วยเหลือตนเองได้ดี กล้าแสดงออก เมื่อก่อนไป 7-11 พี่ต้องพาไปตลอด แต่เดี๋ยวนี้กล้ามากขึ้น การบ้านนี้ไม่ต้องสอนเลย น้องจะทำเสร็จตั้งแต่อยู่ในชั้นเรียน มีความรับผิดชอบค่อนข้างสูง ”

(ผู้ปกครองที่ 2 สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2564)

“ บางทีลูกก็มีโลกส่วนตัวสูง เวลาว่างจะเล่นแต่มือถือ ก็ไม่เคยแอบดูหรือจับผิดอะไร จริง ๆ ก็ถือเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ยุคของสังคมมือถือ เด็กก็ติดมือถือ ติดคอม ที่สำคัญอยู่ติดบ้าน เดี่ยวนี้กล้าแสดงออกและมีความมั่นใจในตนเองมาก ๆ เห็นเล่นตีกีตาร์และทำคลิปเทปจะทุกวัน อาทิตย์ที่แล้วได้ยินว่ามีเพื่อนใหม่เกือบร้อย ตอนนีพี่แอบกังวลบ้างเรื่องเพื่อนใน ตีกีตาร์ facebook IG ”

(ผู้ปกครองที่ 5 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

“ ลูกจะกล้าแสดงออก ก็เห็นจากคลิปในตีกีตาร์นะ เราก็ขอติดตามลูกในฐานะแฟนคลับคนหนึ่ง จากน้อยก็ได้เห็นว่า ชีวิตประจำวันนอกจากจะเรียนแล้วยังทำอะไรอีก ”

(ผู้ปกครองที่ 6 สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2564)

“เวลาแม่เขาสั่งทำอะไร ต้นไม้ไม่ได้ทำตามในทันที จะขอเลื่อนเวลาออกไปก่อน อย่างวันหยุดแม่ขอให้ช่วยแม่ล้างรถด้วย ต้นจะบอกว่าขอเป็นช่วงบ่ายบ้าง งานเยอะ การบ้านเยอะ ไม่ชอบทำงานบ้าน จากที่ผมเห็นก็คือเจียบ ความรับผิดชอบยังน้อย และติดเกม ”

(ผู้ปกครอง 7 สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2564)

อภิปรายผล

ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดและอยู่ใกล้ตัวบุคคลตั้งแต่ ถือกำเนิดและเติบโตขึ้นมา บทบาทสำคัญต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว เริ่มต้นจากการให้การอุ้มชูเลี้ยงดูด้วยความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอนด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีงาม มีคุณค่า การสั่งสอน ชี้แนะว่ากล่าวตักเตือน ให้สมาชิกครอบครัวได้ตระหนัก และสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิด การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์และขัดเกลานิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์การบ่มเพาะ หล่อหลอม และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นตัวกำหนดแบบแผนชีวิตของ สมาชิกในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวแต่ละครอบครัวมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองที่สมาชิก ครอบครัวร่วมกันสร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ ลักษณะการสื่อสาร และแบบแผนการใช้ชีวิตของสมาชิกครอบครัวที่มักจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นมาจากการหล่อหลอมของสมาชิกครอบครัวรุ่นต่อรุ่นที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมา ดังนั้นชีวิตที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูขึ้นอยู่กับแต่ละคนมีลักษณะการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากบุคคลในครอบครัวนั้น จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวของ กรรณิการ์ แสนสุภา (2562) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการปรึกษาครอบครัวเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารระหว่างรุ่นในครอบครัวพบว่า บริบทและสภาพแวดล้อมทางการสื่อสารมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสังคมออนไลน์พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับลูกหลานน้อยลง การสื่อสารผ่านสื่อ ก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการสื่อสารในครอบครัว นอกจากนี้การนำแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของครอบครัวมาใช้ในการศึกษาครอบครัว พบว่าการเป็นครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวขยาย การศึกษาโครงสร้างของครอบครัวยังเป็นการนำระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ภายในครอบครัวมาวิเคราะห์และพิจารณาถึงการจัดองค์กรภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบย่อยในครอบครัวที่มีต่อโครงสร้างครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับกลุ่มเครือญาติ รวมทั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับระบบสังคมอื่น ๆ ด้วย โดยองค์ประกอบย่อยภายในครอบครัว เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยมองครอบครัวเป็นหน่วยของการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยที่รวมหลายอย่างไว้ด้วยกัน ทั้งการติดต่อสื่อสาร การมีเจตคติ การกระทำโต้ตอบกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกันอย่างไรก็ตามประเด็นที่จะต้องนำมาทบทวน ซึ่งอาจจะเป็นจุดอ่อนของการสื่อสาร ที่จะนำมาสู่ความอ่อนแอของครอบครัว เช่นอิทธิพลของเทคโนโลยี และความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดในช่วงโรคระบาดโควิด -19การจัดสรรพื้นที่ทั้งในครอบครัวและในชุมชนที่เปลี่ยนไป ช่องว่างระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุตรหลาน การรวมกลุ่มทำกิจกรรมรูปแบบใหม่ ตลอดจนกิจกรรมในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตแบบใหม่ ก็มีผลต่อการสื่อสารและเป็นปัญหาต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ ซึ่งผลการวิจัยของ Yulu 2020 มีความสอดคล้องในประเด็นว่า การ

อบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หากพ่อแม่มีทัศนคติไม่ตรงกับลูกหลาน มีอุปสรรคการเลี้ยงที่เข้มงวดเกินไปหรือการเลี้ยงลูกแบบปกป้องเด็กก็จะเกิดอารมณ์รุนแรงและไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจะต้องให้ความสนใจในด้านช่องว่างระหว่างวัยรวมถึงความแตกต่างของยุคด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาครอบครัวที่พบในปัจจุบัน มาจากการสื่อสารในครอบครัวที่ไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารกันแบบเผชิญหน้าจึงน้อยลงมาก

2. ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญสำหรับลูกและมีความใกล้ชิดมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการสื่อสารที่ดีที่และสร้างสรรค์เพราะถึงแม้ว่าคนใน ครอบครัวจะอยู่ด้วยกันมานานก็อาจไม่เข้าใจกันในทุกเรื่อง การพูดคุยสื่อสาร กันจึงเป็น สิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้คนในครอบครัวเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และลดความห่างเหินในครอบครัว ด้วยเทคนิคการสื่อสารทางบวก ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจกัน และนำไปสู่การเติมเต็มของบุตรหลาน

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ แสนสุภา. (2562). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการปรึกษาครอบครัวเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารระหว่างรุ่นในครอบครัว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. Burapha University Library.

<https://webopac.lib.buu.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00261098>

ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

(2565). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*.

<https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2550). *หลักและแนวทางการบริหารการสื่อสาร: มิติทั้งสามในด้านการสื่อสารเพื่อการจัดการ การจัดการทางการสื่อสาร และการบริหารงานสื่อสาร และการบริหารงานสื่อสารมวลชน: การบริหารงานสื่อสารมวลชน (ระยะที่ 3)* [รายงานการวิจัย]. หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:81127#

Berlo, D.K.. (1960). *The Process of Communication*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Cox K.. (1993). *HUMAN RIGHTS COMMITTEE*. Human Rights Library.

<http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws539.htm>

Heppner, P. Paul, Mark E. Rogers, and Lucienne A. Lee. (1984). *Carl Rogers: Reflections on his Life*. WILEY ONLINE LIBRARY. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/j.1556-6676.1984.tb02672.x>

Kathleen M. Galvin, Bernard J. Brommel. (1996). *Family Communication: Cohesion and Change*. HarperCollins Publishers.

Schramm, W.. (1973). *Channels and Audiences in Handbook of Communication*.
Rand McNelly Colledge.